

UN SIGILIU ȘI UN PAHAR DE BOTEZ CU STEMA FAMILIEI HÂJDEU

Cătălina Opaschi

„Familia Hâjdeu sugerează ceva din haosul scitic” spunea George Călinescu, analizând opera cărturarilor din ultimele lor generații. Despre „acest renumit și nenorocit neam, care a urmat soarta dureroasă a Moldovei sfâșiate”¹ s-a scris mult în ultimul veac. Istoricii și criticii literari s-au aplecat deseori asupra genealogiei familie Hâjdeu din dorința justificată de a cunoaște mai bine împrejurările care au favorizat apariția străluciților ultimi descendenți. Datorită cercetărilor susținute din domeniul istoriei și genealogiei, putem spune că ascendența lor este bine cunoscută, totuși, chiar în ultimii ani au apărut documente care vin să întregescă faptele deja cunoscute, conturând mai adânc profilul unora dintre înaintașii acestei familii.

Între obiectele aflate în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României se află două exponate provenind din colecția Academiei Române, care au aparținut lui Alexandru Hâjdeu, tatăl lui Bogdan Petriceicu-Hâjdeu: un sigiliu și un pahar de botez cu stema familiei².

Vom reaminti câteva date privind genealogia familiei, pentru a înțelege mai bine împrejurările în care s-a format și a evoluat posesorul acestor obiecte.

Cel mai vechi reprezentant cunoscut al familiei se numea Ștefan și era un mare spătar al Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare. Citându-l pe Bogdan Petriceicu-Hâjdeu, Octavian G. Lecca arăta că în posesia familiei se afla o spadă, pe lama căreia era gravată inscripția: „MCDLXXV STEPHANO HISDEO M. SPATARIO MOLDAVIE”, pe cealaltă latură fiind gravată imaginea chipului său³. Spada i-ar fi fost dăruită, potrivit legendei familiei, de către Matei Corvin.

Fiul său David este pomenit într-un document din anul 1622, care privea reglementarea unor proprietăți din ținutul Hotinului, locul de baștină al Hâjdeilor⁴.

Fiul lui David, Efreim a avut mai mulți copii, dar cel mai cunoscut a fost Ștefan, mare paharnic în timpul domniei lui Ștefan Petriceicu și care era căsătorit cu sora domnitorului, Alexandra. Ca pârcălab de Hotin în 1673, în timpul luptelor dintre Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan, scrie Miron Costin: „Că cetatea Hotinului nice într-un chip n-au vrut să o dea târgoveții cu pârcălabul lor, cu Hâjdău (...) și au ținut cetatea toată vara închisă”⁵. Ștefan moare în 1673, iar feciorii lui: Nicolae, Gheorghe-Lupașcu și Vasile vor lua calea exilului polonez, alături de familia domnitorului Petriceicu, rudele și suita sa (mai aveau o soră, Maria, căsătorită cu Vasile Balș).

¹ S. Zotta, *Spiza neamului Hâjdău*, „Arhiva Genealogică”, II, Iul.- Sep., 1913, p. 176.

² F. Solomon, *Completări la genealogia familiei Hâjdău*, Arh. Gen., II (VII) (serie nouă), 1-2/1995

³ Trompeta Carpaților, 30 ian. 1872, cf. O. G. Lecca, *Familii boierești române*, București, 1899, p. 28; S. Zotta nu consideră această informație ca fiind reală.

⁴ F. Solomon, *op. cit.*, p. 92.

⁵ M. Costin, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1979, p. 127; A.N.I.O., S. Zotta, d. 131, f. 44v: este amintit ca tată al jupănesci Maria, căsătorită cu logofătul Vasile Balș, într-un document de împărțală a unor moșii, în aprilie 1751.

În Polonia va primi familia Hasdeu indigenatul de la regele Ioan III Sobietki, prin decizia Seimului din februarie 1676, alături de fostul domn, de Apostol Catargi, Ilie Sturza, Grigore Hăbășescu⁶ și Iacob Chalepinski – secretarul lui Ștefan Petriceicu. Probabil că Hăjdeii dobândiseră pământuri în Polonia (dăruite sau cumpărate), întrucât una din condițiile indigenatului era proprietatea asupra pământului⁷, ca și recunoașterea nobleței lor („natus nobilissimis în Moldaviae provincia...”).

Cei trei frați se vor întoarce mai târziu în Moldova, dar numai „nobilul Nicolae Hizdeu” va rămâne, de nevoie. Fusesse sancționat „cu pedeapsa alungării veșnice din regatul polon și domeniile alipite”⁸, în urma conflictului cu starostele (acum) de Zvino-gorsk și Zvolensk, același Iacob Chalepinski, căsătorit cu văduva lui Ștefan Petriceicu. Gheorghe-Lupașcu și Vasile vor reveni în Polonia.

Departate de Moldova Hăjdeii vor trăi drama exilului. Sentimentul înstrăinării răz-bate patetic din textul testamentului întocmit de Gheorghe Lupașcu în 1732. Deși avu-sese o poziție bună, căpitan de cavalerie în armata polonă, dorul de țară nu l-a părăsit, considerându-se „nenorocitul fugar din țara părinților, moșilor și strămoșilor”. Le lăsa urmașilor săbiile sale și „gloria străbunilor”. Spera în eliberarea Moldovei de turci și încheia: „Implor pe Dumnezeu ca picioarele păgânilor să nu calce pe mormintele străbu-nilor mei și dacă nu ale mele, cel puțin ale urmașilor mei oase să se renezeze în țara strămoșească”⁹.

Unul din băieții lui, Ștefan-Dominic, l-a avut de fiu pe Ioan-Evanghelistul (1744–1812)¹⁰, ofițer în armata poloneză, „ensifer pomeraniensis”¹¹. Acesta a fost tatăl lui Tadeu Hasdeu (1769–1835), bunicul viitorului savant.

Viața lui Tadeu seamănă cu un roman cavaleresc demn de epoca romantică. A fost un personaj dărz, viteaz, sensibil, cultivat, cu un accentuat atașament față de țara de origine a înaintașilor și față de gloria familiei. După propria mărturie, începuse să scrie versuri încă de la 14 ani. A purtat caietele de poezii în ranița care l-a însoțit pe toate câmpurile de bătălie unde a luptat cu mult curaj, fiind aproape de moarte din cauza rănilor în războiul contra turcilor din 1788.

Intrase în armata austriacă după ce fugise din Polonia, la 17 ani, în urma unei aventuri amoroase. S-a distins și la asediul Belgradului, fiind decorat și înaintat la gradul de locotenent. Apoi, în armata rusă va ajunge colonel. Sentimente de devotament față de moștenirea transmisă de înaintași, îl aduc, după anexarea Basarabiei, în ținutul Hotin. Aici s-a luptat să redobândească o parte din proprietățile familiei care se înstrăi-naseră. Câteva scrisori cunoscute, din deceniul doi al secolului trecut, ne demonstrează cerbicia cu care lupta pentru adunarea hrisoavelor și a spițelor de neam doveditoare. „Este datoria noastră de a recupera moșiile strămoșilor noștri din ramura hatmanului”¹²,

⁶ A.N.I.C., *Peceji II*, d. 326.

⁷ S. Zotta, *op. cit.*, pp. 149–150.

⁸ F. Solomon, *op. cit.*, p. 94 nota 21.

⁹ Arhiva Istorică a României, an I nr. 7, pp. 51–55: „...Fiului nostru mai mare să-i dea sabia aurită a lui Petriceicu-Vodă și sigiliul meu (...). Fiului nostru al doilea Francisc să-i dea (...) sabia mea cea cu argint și aur (...) cară fiului celui mai mic, Martin (...) să i se dea și lui sabia mea aurită, ce o purtam cu însumi. (...) vă las vouă sabiele mele și gloria străbunilor voștri: bateți-vă cu blestematul musulman și veți fi binecuvântați! Eară care din voi se va închina turcului și se va întoarce la supunerea lui, acela blestemat să fie în veac vccilor, amin!”; vezi și M. Drăgan, *B. P. Hasdeu*, București, 1972, p. 12. (s.n.).

¹⁰ O. G. Lecca, *op. cit.*, p. 272; M. Drăhan, *op. cit.*, p. 13.

¹¹ Julie Hasdeu, *Oeuvres posthumes. Chevalerie, confidences et canevas*, Tome II, Paris-Bucarest, 1890, p. 233.

¹² I. I. Nistor, *Opt scrisori inedite de la Tadeu Hasdeu*, „Codrul Cosminului”, VIII, 1933–1934, p. 474.

scria el în 1814, „unchiului” George Stârcea, pe care, un an mai târziu îl anunța că „Genealogia mea și a familiei mele, dovedită de mine a fost recunoscută sa autentică”, iar în 1829 îl dojenea că nu se interesa de satul Hâjdeuca „Cuibul strămoșilor”¹³ săi. Nu s-a străduit numai pentru sine, ci a ajutat pe alți Hâjdei din Moldova, punându-le la dispoziție documente și întinsele sale cunoștințe genealogice.

În 1831, la solicitarea lui Ivan Ștefanovici Hasdeu, care ceruse să fie trecut în rândul nobilimii basarabene, conform uzanțelor Cancelariei Heraldice rusești, îi furnizează genealogia familiei și documente, încheind scrisoarea: „Iată curata mea mărturie [...] în viața mea nu m-am jenat și nici nu m-am ferit de rudele mele...”¹⁴. E adevărat că această disponibilitate i-a adus multe necazuri și amărăciune din partea altor rude, ajungând să-și piardă biblioteca, amanetată în contul unei sume pe care un alt unchi nu i-o trimisese așa cum se înțeleseseră. Însă datorită sprijinului său, Ivan Ștefanovici Hasdeu care se trăgea din ramura lui Nicolae Hasdeu a fost trecut, așa cum se cuvenea, în partea a VI-a a Cărții Dvorenilor Basarabiei.

Tadeu a fost un om foarte instruit. Făcuse studii juridice, vorbea șase limbi străine, colecționa cărți rare (de aici amărăciunea sa la pierderea bibliotecii), dar pasiunea sa a fost istoria. Ca orice moldovean îl venera pe Ștefan cel Mare, pentru că „...a păstrat timp de patru zeci de ani poporul său în neatârmarea aproape deplină. „Ca și înaintașii săi, în testamentul întocmit încă din 1818 își exprima crezul său de-o viață: „Dulce este amintirea strămoșilor [...] cu multă cheltuială și greutate, timp de douăzeci și patru de ani am pierdut nopți întregi fără somn, am călătorit mult, cercetând, scotocind și întrebând, răsfoind cărți [...] ca să aflu dovezi despre strămoșii mei. Vreamea cea mai potrivită a vieții pentru adunarea averii și pentru bucurie am pierdut-o întorcând foile mucede ale cărților judecătorești și cercetând arhivele în locuri depărtate și străine”¹⁵.

Pentru Tadeu Hasdeu trei principii au fost definitorii în viață, așa cum mărturisea într-o poezie a sa: „...cel al lui Dumnezeu, cel al Patriei și cel al Eu-lui. Este un lanț cu trei verigi, din timpuri imemorabile, reunite [...] pentru a da siguranță vieții [...] (a) trăi fericit [...] (a) trăi înțelept. Cel care nu-l cunoaște pe Dumnezeu, [...] care nu-și iubește Patria, un astfel de insensibil își face cicatrice morale asupra propriului Eu. Cel care nu-și iubește țara nu poate să-l onoreze pe Dumnezeu și Eu-l său va pieri”¹⁶.

Deși conștient că „Dincolo de Prut majoritatea fraților noștri zac înrobiți în jugul otoman”, credea că numai țarul Alexandru I putea să-i mântuiască, visând la o confederație balcanică. Cu toate că a scris în limba polonă: versuri, traduceri din limba rusă, el a gândit și a simțit curat românește, la fel ca și înaintașii săi.

În casa acestui patriot moldovean se naștea în anul 1811, fiul său Alexandru-Napoleon-Tadeu, la 25 aprilie. Tadeu fusese căsătorit prima dată cu o contesă Dänhoff (conți ai Sf. Imperiu din 1633)¹⁷, apoi, împins de firea sa romantică și furtunoasă, a răpit dintr-un sat o evreică frumoasă cu păr auriu. A botezat-o numind-o Valeria, iar ca nume de familie, Hrisantova, „floare de aur”¹⁸. În acea perioadă Tadeu îl admira pe Bonaparte, de aceea l-a numit pe fiul său și Napoleon.

Crescut în atmosfera respectului pentru strămoși, îndrumat de un tată la care simțul istoriei și respectul față de înaintași erau coordonatele pe care se ordona întreaga existență, Alexandru a căpătat de mic cunoștințe bogate despre trecutul Moldovei și al familiei. La moșia Cristinești a cunoscut viața țăranilor și s-a încântat cu bogăția folclorului. Educația sa a fost atent urmărită, studiind mai întâi la școala tinerilor nobili de la Chișinău, la Harkov, unde a urmat studiile juridice ca și tatăl său, apoi la Lemberg și München, unde trece doctoratul în filosofie în 1832. Învăța cu ușurință limbile străine (vorbea nouă limbi), avea o memorie prodigioasă și interes pentru toate științele.

A dorit de tânăr să-și pună cunoștințele în slujba compatrioților și, la 22 e ani, adresa Divanului Moldovei o cerere, în 19 mai 1833, pentru ca „să slujesc cu credință spre binele obștesc ca un adevărat fiu al Patriei”. Pentru a justifica cererea își expunea descendența și arăta că atunci „când jugul cel nedrept al puterii otomanecești au însărcinat norodul evghenist al Moldovei, între alte neamuri s-au strămutat la Rossia și suitorii mei [...] eu m-am născut sub cerul strein, am crescut într-o țară streină însă dragostea către Patrie și patrioți și către limba strămoșilor mei nici odată nu am stâns în inima și cugetul meu”. Enumera cunoștințele sale în: teologie, filosofie, matematică, fizică, botanică, literatură, geografie, statistică, istorie, diplomatică, politică, economie, jurisprudență, „adecă știința pravilelor și a regulamentelor politicești, criminalicești, românești, grecești, rusești”. Se interesa de leafă căci, „fiind bogat cu dragoste către Patrie eu sunt lipsit de stare și avere” și iscălea „Alexandru sin Tadeos Hăjdeu ajutorul controlorului de la Comitetul cel îngrijitor pentru țara cea de ameză-zi a Rossiei, cinovnicul a generalului de infanterie Inzov, de al 12-lea clas”. Postelnicia nu-i aprobă cererea „de vreme ce se află în slujba rosienească”...

Alexandru rămâne în Rusia și, ca efor al școalelor, ține discursuri înflăcărâte elevilor vorbindu-le de gloria trecută a Moldovei și expunând idei foarte înaintate despre locul românilor în Europa: „Noi n-am apucat să ajungem la acea treaptă a politicirii pe care astăzi stă ceilaltă Evropă. Însă istoria noastră dovedește că în râvna de a ne lumina noi nu ne-am lăsat mai jos decât alții, până și în vremurile cele mai tulburate”²⁰. Căci, din „însăși Geograficeasca poziție a Moldovei [...] istoria ei îi pătrunsă de adâncă tânguire”²¹.

Deși istoria rămâne studiul predilect al lui Alexandru (nepoata sa Iulia observa că „erudiția sa era imensă”), era amator de teatru, de muzică și desen. În abordarea istoriei mergea totdeauna la surse, ca și tatăl său și reamintea zilnic urmașilor deviza familiei, PRO FIDE ET PATRIA. A încercat să popularizeze folclorul românesc prin studii, în revistele rusești (uneori exagerând prin mistificări)²² și-i plângea pe românii care s-au născut și s-au format pe pământ străin: „La lumină străină lucra la tablourile țării mele, cu pensula străinului. Frați Români, iertați-mă. Căci din copilărie, printre străini am fost crescut”, scrie el în poezia „Dedicație”, gândul său îndreptându-se veșnic spre Moldova, ca în „Cântec despre Moldova”²³.

Strădaniile sale au fost apreciate în țară și în 1866 este propus ca membru al Societății Academice Române, spre marea sa bucurie. Scriindu-i fiului său Bogdan, aflat la București, arăta: „voi sosi la București [...] și voi rămâne acolo pentru totdeauna, ca să mor în sfântul pământ [...] înaintea morții să sărut pământul strămoșesc și fiul meu să-mi închidă ochii [...] Gândul acesta îi acum viața vieții mele”²⁴. Soarta i-a fost potrivnică și de această dată. Fiind considerat „tulburător al liniștii publice”, afișând permanent idei naționaliste și democratice, șfichiindu nemilos incultura și carierismul autorităților țariste, Alexandru intrase în conflict cu potențații ruși, care i-au interzis să plece și să facă parte din Academia Română. Plenul academic l-a ales totuși „cu mână-nire”, numai membru onorific. Această lovitură l-a îndurerat profund și, retras la moșia Cristinești, se va stinge în noiembrie 1872, departe de pământul în care sperase să se odihnească. A fost lipsit la mormânt și de prezența fiului, care abia în ianuarie 1873 a aflat despre sfârșitul tatălui său, îmbolnăvindându-se de supărare. A fost înmormântat la Cristinești în ținutul Hotin.

Alexandru Hasdeu rămâne în istoria culturii române nu numai ca un mare cărturar și patriot. El poate fi considerat precursorul unora din cele mai înaintate idei privind studiul istoriei, abordând probleme de filosofie a istoriei (în „Problema timpului nostru”,

discurs din 1842). A subliniat rolul personalităților în istoria popoarelor, dar și a mulțimilor, dovedind o bună cunoaștere a curentelor filosofice, care-l apropiau de generația pașoptistă și de creatorii Unirii, în ciuda distanței geografice care-i despărțea. El a fost cel care a expus atât de actuala idee potrivit căreia numai prin impunerea spiritualității naționale un popor își putea căpăta „dreptul la un loc în istorie”, punând accentul pe o educație solidă, instrucție și cultură.

Acesta a fost tatăl lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu, conturat în câteva cuvinte, cel de la care ne-au rămas sigiliul și paharul de botez, pe care le înfățișăm mai jos.

PAHAR DE BOTEZ

Are forma tronconică, lucrat din argint cu interiorul aurit. În exterior, la partea superioară, sub buza paharului, inscripția: „Alexandro Napoleon Tadeo / Nato Die. XXV Aprilie MDCCCXI ex Valeria / Filio suo carissimo. Pater ejus exultans / Tadeus Petru Hyzdeu / Baptezato die 30 Novembris Ejusdem anni / D.D.D.”, apoi inscripția semicirculară „STEMA FAMILIAE PETRU HISDEU 1676” și stema gravată dedesubt: scut de tip polon, cu bordură, talpa în acoladă și flancurile scobite. Câmpul sigilar tripartit în furcă răsturnată cuprinde: primul cartier-gonfalon cu cruce de argint (?), broșând pe verde; 2 – cap de bour cu stea de șase raze între coarne flancat de soare, broșând pe azur; 3 – săgeată spre dreapta, peste care e încrucișată spada, broșând pe roșu. Scutul este suprapus de cască ostășească cu penaj; sub scut, pe eșarfă, deviza PRO FIDE & PATRIA, totul sub pavilion dublat cu hermină, prins în coroană princiară. Sub stemă, inscripția „in Misiurynce” (probabil locul botezului).

M.N.R.I. inv. C.3912, Col. Academiei

Ø = 67/100 mm; h = 110 mm; G = 272,75 g; Ag. sub 750%. (Pl., 1 A și B)

TIPAR SIGILAR

Este rotund având gravată stema familiei Hasdeu: scut dreptunghiular cu bordură, tripartit în furcă răsturnată: 1 – gonfalon purtând cruce (Ag.?), broșând pe verde; 2 – cap de bour cu stea de șase raze între coarne, flancat de soare și semilună, broșând pe azur; 3 – săgeată spre dreapta, peste care e încrucișată spada, broșând pe roșu; sub scut eșarfa cu deviza PRO FIDE ET PATRIA, totul sub pavilion căptușit cu hermină, prins în coroană princiară; margine simplă; are mâner de lemn negru.

M.N.R.I. inv. pv. 103 Acad. transfer.

Ø = 29 mm; h. = 20 mm; h. tot = 71 mm; MC

Pl. II A; B amprenta sigilară.

În privința stemei Hăjdeu, ea a fost conferită prin Diplomă, odată ci indigenatul, în 1676 (așa cum scrie și pe pahar). Originalul se află acum la Arhivele Naționale Centrale din București²⁵. Cea a lui Grigore Hăbășescu, conferită în același timp are locul gol unde ar fi trebuit să fie desenul stemei²⁶.

Tadeus, tatăl lui Alexandru descoperise originalul diplomei Hăjdeilor, la Iași²⁷. Sever Zotta, bun cunosător al genealogiilor și al stemelor boierilor moldoveni bănuia că hlamida și coroana princiară se datorau lui Bogdan, care în timpul studiilor de la Harkov se autointitula „kneaz”. Este adevărat că în 1805 guvernul țarist pare să-l fi recunoscut pe Tadeu ca descendent al prințului Moldovei, Ștefan Petriceicu²⁸, dar nu i-a acordat titlul de „kneaz”. Sever Zotta crede că, cel mult, se putea să se fi acordat familiei dreptul, cu totul excepțional, de a adăuga blazonului coroana și hlamida princiară²⁹. El descrie un blazon al lui Alexandru puțin diferit: în primul cartier steagul este

A

B

de aur „a cărei flamură vărgată, roșu cu aur are sus în stânga o cruce de aur”, iar cartierul doi fondul violet. Descrierea este făcută după un desen executat chiar de Alexandru Hâjdeu³⁰. În diploma originală stema Hâjdeu este următoarea: scut militar cu bordură; în câmp steag cu hampa în stânga, dispus ușor în bandă, fasciat de trei piese, roșu/galben, broșând pe roșu palid (culoarea este degradată de timp); în colțul de sus, lângă hampă, crucea roșie a Sfântului Andrei. Scutul este timbrat de coroană deschisă cu cinci fleuroane³¹. Stema este numai desenată, nu și descrisă, în document se menționează că „generosus Hisdeff” și urmașii lui erau trecuți nobililor „utantur et fruantur stemaque illium hic expressum et depictum inter stemmata nobilitatis Poloniae”. Sever Zotta credea că blazonul conferit odată cu indigenatul era cel din secolul XIX: „scut de tip polon cu coif suprapus, împărțit în trei câmpuri: în cel din dreapta, pe fond verde un steag de aur a cărei flamură vărgată roșu cu aur are în stânga, sus o cruce de aur. În cel din stânga, pe fund violet emblemele Moldovei (cap de bour, soare, stea și semilună). În cel din jos, pe fund roșu, spadă și săgeată încrucișată”³².

La începutul secolului, stema familiei era reprodușă în Armorialul lui Em. Haği-Moscu în următoarea formă: 1 – gonfalon de aur dispus în bare cu cruce roșie, broșând pe verde; 2 – cap de zimbri negru, cu stea de cinci colțuri, neagră între coarne, broșând pe aur; 3 – săgeată de aur, spre dreapta peste care este încrucișată spadă cu garda de aur, broșând pe roșu³³.

Familia Hâjdeu este una dintre puținele familii boierești române care a beneficiat de diplomă de noblețe, cunoscut fiind faptul că stemele românești sunt, în general de autoconferire. Descendenții familiei, care au trăit mai mult în Polonia și în Rusia erau încadrați unui sistem heraldic instituționalizat. Ei au folosit stema familiei nu numai pe sigilii (după cum arătam mai sus, Gheorghe-Lupașcu, prin testamentul din 1732, lăsa fiului cel mai mare și sigiliul său). Boleslav, fratele lui Alexandru, care a trăit la Viena, i-a lăsat prin testament, la rândul lui, nepotului de frate, Bogdan și două peceti³². Tadeu a pus să fie gravată pe paharul de botez al fiului său, iar Bogdan a așezat-o pe zidul castelului de la Câmpina. Steme ale familiei Hâjdeu mai figurează și pe alte sigilii ale lui Alexandru (Pl. III A), ale lui Bogdan (Pl. III B), aflate la Arhivele Naționale Centrale, ca și cavoul familiei de la Cimitirul Șerban Vodă din București (Pl. III C). Acestea din urmă ne-au fost semnalate de dl. Tudor Radu Tiron, căruia îi aducem cuvenitele mulțumiri pentru bunăvoința de a ne pune la dispoziție fotografiile și desenul lor.

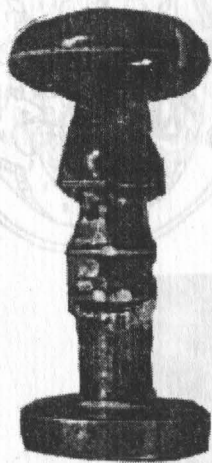
Cele două obiecte descrise în lucrarea de față îmbogățesc patrimoniul heraldic românesc, destul de sărac, demonstrând că boierimea română s-a folosit de heraldică nu numai ca mijloc de identificare și validare, dar și ca manieră de a se plia tiparelor comportamentului european al epocii.

RÉSUMÉ

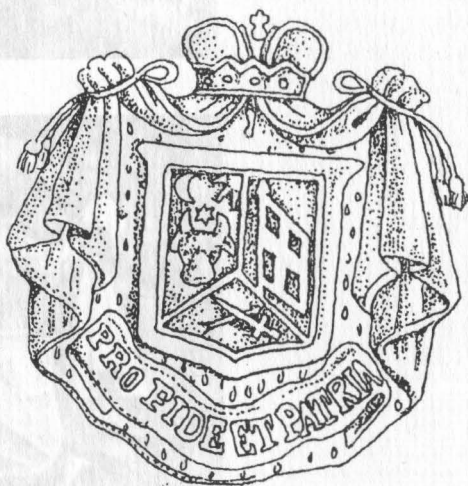
Au nombre des grandes familles moldaves, les Hasdeu se trouvent parmi les plus remarquables. La présence d'un sceau et d'un verre de baptême, appartenant au père du célèbre savant Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Alexandre Hasdeu (lui-même un érudit), dans les collections du Musée National d'Histoire de Roumanie, nous a permis de rappeler l'histoire de la famille. L'étude observe aussi l'évolution de leur blason depuis le moment qu'il fut concédé, jusqu'à la fin du XIX-e siècle.

Vu que les familles Roumaines qui ont reçues des blasons de noblesse de la part des Etats étrangers sont rares, la présence des objets armoriés de la famille Hasdeu doit être connue.

C'est ici une preuve l'habitude de se servir des blasons à l'instar de la noblesse européenne n'était pas ignorée par les Roumains, quoiqu'ils ne jouissaient pas d'une institution héraldique classique.

A

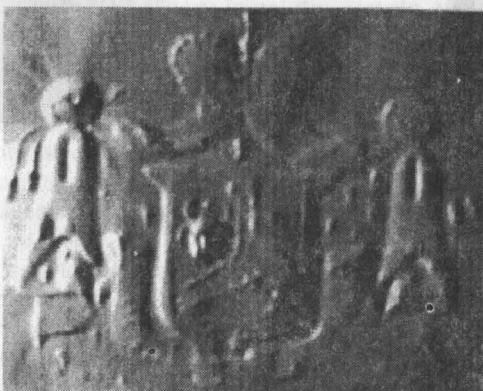

B

PL. II: A. Le sceau d'Alexandre Hasdeu; B. L'empreinte du sceau.

A

B

C

PL. III: A. L'empreinte d'un autre sceau d'Alexandre Hasdeu; B. L'empreinte, en timbre-sec, du sceau de Bogdan Petriceiu-Hasdeu; C. Le blason de la famille Hasdeu sur la sépulture du Cimitière "urban Voda de Bucarest (Les photos de cette planche ont été communiquées par Mr. Tudor R. Tiron, auquel nous adressons

Illustrations

PL. I: Verre de baptême d'Alexandre Hasdeu.

PL. II: A. Le sceau d'Alexandre Hasdeu; B. L'empreinte du sceau.

PL. III: A. L'empreinte d'un autre sceau d'Alexandre Hasdeu; B. L'empreinte, en timbre-sec, du sceau de Bogdan Petricicu-Hasdeu; C. Le blason de la famille Hasdeu sur la sépulture du Cimitière "urban Voda de Bucarest (Les photos de cette planche ont été communiquées par Mr. Tudor R. Tiron, auquel nous adressons notre gratitude).